

EVA GREGOROVÍČOVÁ, Z Florencie do Brandýsa. Příchod toskánských Habsburků na brandýské panství

Autorka si v předkládaném článku vytýčila zachytit na základě rozboru archivních dokumentů uložených v Rodinném archivu toskánských Habsburků v Národním archivu v Praze a archiválií dochovaných ve fondu Velkostatku Brandýs nad Labem, který je spravován Státním oblastním archivem v Praze, konec panování toskánské sekundogenitury habsbursko-lotrinského rodu v Toskánském velkovévodství, postihnout okolnosti, které přivedly posledního vládnoucího toskánského velkovévodu Leopolda II. a část jeho rodiny do Čech. Dále zakoupení panství Brandýs nad Labem v roce 1860 toskánskými Habsburky, jeho správu v době, kdy bylo patrimonium ve vlastnictví Leopolda II. a jeho syna Ludvíka Salvátora. Nakonec představuje jednotlivé členy rodu, kteří pobývali či měli vztah k Brandýsu. Jako příloha je uveden rozbor Rodinného archivu toskánských Habsburků.

Eva Gregorovičová, From Florence to the Town of Brandýs: The Arrival of Tuscan Habsburgs to the Manor of Brandýs

The author aims in the present article at capturing the end of the rule of the Tuscan Secundogeniture of the Habsburg-Lorraine family in the Grand Duchy of Tuscany, and defining the circumstances under which Leopold II, the last reigning Grand Duke of Tuscany, and part of his family, came to Bohemia. The research was based on the analysis of archival documents deposited in the Family Archive of the Tuscan Habsburgs at the National Archive of Prague, and of the archive materials preserved within the Manor Farm Estate of Brandýs nad Labem fund, which is maintained by the State Regional Archive in Prague. Furthermore, the purchase of the manor of Brandýs in 1860 by Tuscan Habsburgs and its keeping at the time is described, when the patrimony was owned by Leopold II and his son Ludwig Salvator. Finally, a presentation is made regarding the individual members of the family who either stayed in Brandýs or were otherwise linked to it. An analysis of the Family Archive of the Tuscan Habsburgs is included in an amendment.

JAN ŠEJBL, Exotika z Černošic. Cestovatel a spisovatel A. V. Novák

Článek připomíná literární, cestovatelskou a přednáškovou činnost A. V. Nováka (1895–1979). Představuje rozsáhlý soubor skleněných diapozitivů a negativů z Novákovy pozůstalosti, objevený na podzim 2010 v Černošicích. Soubor získalo darem Národní muzeum – Náprstkovo muzeum. V článku jsou představeny tematické okruhy dochovaných snímků a jejich vztah k cestám a přednáškám. A. V. Novák (vlastním jménem Václav Novák) pobýval v letech 1919–1921 v USA a na Tahiti, v letech 1926–27 podnikl okružní cestu do zemí jižní a jihovýchodní Asie, Číny a Japonska s návratem přes Sovětský svaz. Ve dvacátých a třicátých letech 20. století se proslavil exotickými romány, povídkami a cestopisy, které vydával ve vlastním nakladatelství. O svých cestách také přednášel. Po roce 1948 byl vyloučen z veřejného života a jeho činnost se dostala na okraj zájmu veřejnosti. Objevené snímky jsou kromě knih jediným známým dochovaným dokladem Novákovy činnosti a umožňují docenit jeho přínos jako cestovatele a šířitele poznatků o cizích zemích.

Jan Šejbl, *Exoticism of Černošice. A. V. Novák, a Traveller and Writer*

The article depicts the literary, travelling and lecturing activities of A. V. Novák (1895–1979) through the introduction of an extensive collection of glass transparencies and negatives from Novák's life-work. The collection was discovered in the autumn of 2010 in the town of Černošice and was donated to the National Museum – Náprstek Museum. The article presents the thematic range of the preserved photos, relating them to particular journeys and lectures. A. V. Novák (his real name was Václav Novák) stayed in the USA and Tahiti between the years 1919 and 1921, in the years 1926–27 he undertook a circular journey through the southern and south-eastern Asian countries, China and Japan, returning via the Soviet Union. In the 1920s and 1930s he became well-known through his exotic novels, short stories and travelogues published in his own publishing house. He also gave lectures about his journeys. After the year 1948, he was banned from public life and his activity was pushed to the margins of public concern. The discovered photos are, besides his books, the only known preserved proof of Novák's activities, giving us the chance to appreciate his contribution as a traveller and propagator of knowledge about foreign countries.

PETRA TŮMOVÁ, *Sídliště Odolena Voda 1952–1964. Socialistický realismus a organizace výstavby sídlištních celků*

Téma socialistického realismu v architektuře a umění vůbec bylo doposud zpracováváno převážně v obecnější rovině. Hovoří se o východiscích, projevech, charakteristických znacích, pojmech či jménech architektů, přičemž se často opakují stejné teoretické teze, ale průniků do konkrétních problémů a stavebních realizací je stále nemnoho. Jsou-li, pak se týkají převážně velkých stavebních akcí. Tato práce se obrací k té kvantitativně nejrozsáhlejší produkci padesátých let – výstavbě drobnějších urbanistických celků, z nichž jeden z nejvýraznějších je právě Odolena Voda. Vzhledem k faktu, že socialistický realismus v architektuře není jen otázkou teoretickou a není to jen fasáda, která tuto epochu odlišuje od období předchozího i následujícího, je tato práce pojata komplexněji. Zvláštní prostor je věnován především problematice stavebnictví a jeho zázemí v československém hospodářství padesátých let, které právě ruku v ruce naplňují – nebo nenaplňují – architektonické ideje vytvořené v ateliérech. Dále pak organizaci architektonické práce, která je nedílně spjata s výsledky, ke kterým byla nucena dojít, typizaci a typovému projektování a dalším otázkám, které se tématu týkají a bez jejichž pochopení není možné naplnit dnes již v architektuře tak běžně užívaný termín socialistický realismus.

Petra Tůmová, *The Odolena Voda Housing Estate in 1952–1964. Socialist Realism and the Organisation of Housing Estate Construction*

The theme of Socialist Realism in architecture and art in general has so far been dealt with on a generic level. While its points of departure, expressions, characteristic features, notions or architects' names are being referred to, the same theoretic theses are frequently repeated. However, insights into specific problems and building realisations are still scarce, if any. Those that exist generally deal with big construction undertakings. This study focuses on the quantitatively most extensive production of the 1950s – the construction of smaller urban units, among which Odolena Voda is one of the most marked ones. Considering the fact that Socialist Realism in architecture is neither just a theoretical issue, nor a facade that distinguishes this era from the previous and subsequent periods, a more complex approach is adopted in this work. Special space is devoted particularly to the domain of construction and its background in the Czechoslovakian economy of the 1950s, which in fact were

assisting in the realisation – or were acting to the contrary – of the architectural ideas born within studios. Furthermore, attention is paid to the organisation of architectural work, which is intrinsically joined with the results that were forced upon it, the standardisation and standard-based planning and further issues that are relevant to the topic and the understanding of which is essential for the meaningful representation of the term Socialist Realism, now commonly used in the area of architecture.

Jiří ŠOUKAL, Chataření a chalupaření v období 50. a 60. let

Článek se soustředí na problematiku chataření a chalupaření v období 50. a 60. let. Velký prostor je věnován především právním otázkám spojeným s rozvojem tohoto fenoménu, který zaznamenal největší rozvoj až v 70. letech 20. století. Text zachycuje postupné zvyšování popularity chat a chalup, vztah k nim a způsob trávení volného času o víkendech právě v těchto objektech. Tvzení týkající se celé oblasti českých zemí doplňují poznatky z chatařské oblasti u obce Zdiby nedaleko Prahy.

Jiří Šoukal, Weekend Cottagers in the 1950s and 1960s.

The article focuses on the domain of weekend cottagers in the 1950s and 1960s. Great attention is devoted particularly to the legal issues connected with the development of this phenomenon, which saw its biggest growth only in the 1970s. The text captures the gradual increase of the popularity of cottages and weekend houses, the way they were approached, and the particular ways of weekend leisure time spending in these objects. Statements concerning the entire Czech Republic's area are complemented by the knowledge acquired from the cottage area near the village of Zdiby, close to Prague.

JIŘÍ TOPINKA, K počátkům těžby železné rudy v Nučicích

Příspěvek se zabývá významem objevu železné rudy u Nučic v roce 1845, počátky dolování na nejstarším dole Vinice, zpracováním a dopravou rudy do železáren. Zvlášť je zaměřen na technický popis nejstaršího zařízení nučického dolu Vinice podle dochovaných archivních pramenů.

Jiří Topinka, On the Beginnings of the Iron Ore Mining in Nučice

The author assesses the significance of the discovery of iron ore near Nučice in 1845. A description of the beginnings of mining in the oldest mine named Vinice are also relayed, as well as the methods of processing and transport into the ironworks. A particular focus is given to the technical description of the oldest equipment of the Nučice's mine of Vinice, as it is evidenced by the preserved archival documents.

MARTIN ŠÁMAL, Vznik Velké Zbraslavi

Cílem článku je zpracování otázky sloučení Zbraslavi v roce 1924 a zhodnocení jeho vlivu na následný rozvoj obce.

Martin Šámal, The Emergence of Greater Zbraslav

The aim of the article is to deal with the question of the unification of the town of Zbraslav in 1924 and to assess its impact on the subsequent development of the municipality.

IVAN MICHÁLEK, Vývoj farní struktury chlumínského děkanátu v době předhusitské a husitské

V předložené studii se autor zaměřil hlavně na charakteristiku a vývoj církevní správy na území středověkého chlumínského děkanátu popisem postupného rozvoje jeho polohy, farní struktury, patrocinií farních kostelů i jejich oltářů, zámožnosti a patronátů farních beneficí, která se tu nacházela v době předhusitské a husitské.

Ivan Michálek, The Development of the Parochial Structure of the Deanery of Chlumín in the Pre-Hussite and Hussite Periods

The present study focused chiefly on the description and development of the ecclesiastical authority in the region of the medieval deanery of Chlumín, describing the gradual development of its situation, parochial structure, parish church and altar consecrations (patrocinia), as well as on the wealth of the parish prebends and their patronages, in which the deanery was located in the pre-Hussite and Hussite periods.

JIŘÍ BOUBÍN, Samosprávný okres smíchovský v díle Rudolfa Wunše

Předkládaná studie se pokouší prostřednictvím sondy podat obraz vzniku, vývoje a fungování okresní samosprávy v Čechách v prvních dvaceti letech její existence. Do soudobého historického rámce byly informace z hlavního zdroje – publikovaného díla tajemníka smíchovského okresního výboru Rudolfa Wunše – zasazeny s použitím dalších dostupných pramenů – legislativy a materiálů uložených ve fondech Státního okresního archivu Praha-západ a Archivu hlavního města Prahy.

Jiří Boubín, Self-Administrative Region Smíchov in the Works of Rudolf Wunš

The present case study aims to depict the creation, development and functioning of regional self-government in Bohemia in the course of the first twenty years of its existence. As its main source, the study uses the published work of Rudolf Wunš, a secretary of the Smíchov regional council, and other available sources, namely legal and other material deposited in the funds of the Regional State Archive in Prague West and the Archive of the Capital City of Prague and places them into a relevant historical context.

PAVEL KOBLASA, Tachlovické panství v držení rakouských císařů

Tachlovické panství, ležící v někdejší Rakovnickém kraji, se dostalo do majetku rakouského císaře na základě rodinných dohod, které se staly i součástí závěrečných akt vídeňského kongresu roku 1847. Císař Ferdinand I. získal tehdy kromě Tachlovic ještě panství Zákupy (Reichstadt), Horní Polici (Ober-Politz), Ploskovic (Ploschkowitz), Zvoleněves, Buštěhrad, Kácov a Korunní Poříčí (Kronporitschen, dnes Červené Poříčí). Po smrti bývalého císaře Ferdinanda v roce 1875 přešla všechna zmíněná panství na jeho synovce, rakouského císaře Františka Josefa I. K císařským panstvím v Čechách později ještě přibýly Bystré (Bistrau), Bezno a Smiřice. Vládnoucí panovník tedy držel na počátku 20. století v Čechách enklávu o celkové rozloze 34 666 hektarů. Když získal Tachlovice roku 1847 rakouský císař, patřilo k dominiu 28 vesnic a pozemky o rozloze 4 551 ha. Hospodařilo se na patnácti dvorech s dvanácti ovčíný, lesy se dělily na tři polesí, zámky bychom našli v Hostivících a Hořelicích, z průmyslových zařízení uveďme pivovar a vinopalnu, 2 vápenice, 4 potašárny, 3 pily, 13 mlýnů, 2 cihelny, důl na železnou rudu, hamr a vysokou pec. Tachlovice patřily do osobního majetku rakouského císaře až do zániku Rakousko-uherské

říše. Zestátnění definitivně potvrdila saint-germainská smlouva podepsaná dne 10. září 1919. Československý parlament pak konfiskaci potvrdil v zákonu číslo 354/1921 Sb.

Pavel Koblasa, *The Manor of Tachlovice Held by Austrian Emperors*

The manor of Tachlovice, situated in the former Rakovník region, came into the property of the Austrian Emperor based on family treaties, which were also incorporated into the Final Act of the Congress of Vienna in 1847. Apart from Tachlovice (Tachlowitz), at that time, Ferdinand I also acquired the manors of Zákupy (Reichstadt), Horní Police (Ober-Politz), Ploskovice (Ploschkowitz), Zvoleněves, Buštěhrad, Kácov and Korunní Poříčí (Kronporitschen, nowadays Červené Poříčí). Following the death of former emperor Ferdinand in 1875, all of the above mentioned manors passed on to his nephew, Austrian Emperor Franz Joseph I. The manors of Bystré (Bistrau), Bezno and Smiřice were later added to the Bohemian imperial manors. At the beginning of the 20th century, the reigning monarch thus held an enclave totalling 34,666 hectares in Bohemia. When the Austrian Emperor acquired Tachlovice in 1847, the dominion contained 28 villages and a land totalling 4,551 ha. Fifteen estates were run including twelve sheepcotes, forests which were divided into three forest districts and castles situated in Hostivice and Hořelice. Among the industrial facilities, there was a brewery and winery, 2 lime works, 4 potash works, 3 sawmills, 13 mills, 2 brickworks, an iron ore mine, blacksmith's shop and a blast furnace. Tachlovice belonged to the Austrian Emperor as a personal possession until the Austro-Hungarian Empire dissolved. Expropriation was finally affirmed by the Treaty of Saint-Germain signed on 10 September 1919. The Czechoslovakian Parliament then confirmed the confiscation by the Act no. 354/1921 Coll.

TOMÁŠ KRÁKORA, *Soupis archivních pramenů ke studiu dějin Židů ve Státním okresním archivu Praha-západ*

Předkládaný příspěvek představuje první ucelený soupis pramenů z archivních fondů Státního okresního archivu Praha-západ, které mohou být využity ke studiu dějin židovského obyvatelstva v tomto regionu. Soupis je rozdělen do čtyř částí podle různých typů archivních fondů: fondy institucí s okresní působností, jednotlivých obcí, farních úřadů a ostatní fondy. Stěžejní část soupisu tvoří evidenční prameny, které zachycují náboženské vyznání daného obyvatelstva. Spisový materiál je zastoupen zejména prameny z církevní a matriční agendy jednotlivých institucí. V žádném případě nemohl být prozkoumán všechen dochovaný písemný materiál všech archivních fondů, proto se z tohoto ohledu jedná o první verzi soupisu, který bude v budoucnu dále rozšiřován.

Tomáš Krákora, *List of Archive Sources for Research on the History of Jews Deposited in the Regional State Archive in Prague West*

The present paper is the first comprehensive list of sources deposited in the archive funds of the regional State Archive in Prague West which can be used for research on the history of the Jewish population in this region. The list is divided into four parts based on the types of archive funds: funds belonging to institutions with regional authority, funds belonging to individual municipalities, parishes and other funds. The core part of the list comprises records on the denomination of the said population. The list also includes files constituting primarily church and registry documents of the individual institutions in question. It was impossible to research all the preserved written material of the archive funds fully and

comprehensively; in this respect, therefore, this list shall be viewed as the first version and is to be expanded in the future.